

درسنامه نهج البلاغه

سید حسین فاطمی

سرشناسه: فاطمی سید حسین،

عنوان و نام پدیدآور: درس نامه نهج البلاغه/سید حسین فاطمی.

مشخصات نشر: مشهد، رازتوکل، ۱۴۰۰.

مشخصات ظاهری: ۳۴۷ ص.

شابک: ۱-۵۸-۶۰۴۲-۶۲۲-۹۷۸

قیمت: ۱۵۰۰۰۰۰ ریال

وضعیت فهرست نویسی: فیبا

موضوع: نهج البلاغه

رده بندی کنگره:

رده بندی دیویی:

شماره کتابشناسی ملی:

تاریخ درخواست: کد پیگیری:

سرشناسه نهج البلاغه

سید حسین فاطمی

نشر: مشهد، رازتوکل، ۱۴۰۰.

چاپ: معین.

گرافیک و دیزاین: گیتی سیستم www.GitiSystem.ir

سال چاپ: اول ۱۴۰۰

قطع کتاب: رقعی

تیراژ: ۱۰۰۰ جلد.

قیمت: ۱۵۰۰۰۰۰ ریال

شابک: ۱-۵۸-۶۰۴۲-۶۲۲-۹۷۸

حق چاپ برای مؤلف محفوظ است.

۹	مقدمه‌ای بر دریا.....
۱۵	پیشگفتار.....
۱۹	صد انتخاب از حکمت‌های نهج البلاغه.....
۵۵	آشنایی با خطبه متقین.....
۵۹	باورمندی متقین.....
۵۹	سیمای متقین.....
۶۱	شب‌های متقین.....
۶۲	روزهای متقین.....
۶۴	نشانه‌های متقین.....
۶۵	لحظه‌های متقین.....
۶۶	افق‌های دید متقین.....
۶۷	نشانه‌های دیگری متقین.....
۷۰	مقنن در برابر پیش آمدها.....
۷۳	اتفاق مهم.....
۷۹	نامه مولا علی (ع) به امام حسن (ع).....

۷۹	توضیح کوتاه
۸۰	آغازنامه
۸۲	انگیزه نوشتن نامه
۸۵	سه عنوان عاطفی با "ای بنی"
۹۱	عنوان عاطفی دوم
۹۱	اشاره به یک موضوع تربیتی مهم
۹۳	عنوان عاطفی سوم
۹۷	پیام‌رسانی زیر عنوان "واعلم"
۹۹	"واعلم" دوم
۱۰۳	"واعلم" سوم
۱۰۸	پیام‌رسانی زیر عنوان دو "یا بنی"
۱۱۱	پیام‌رسانی زیر عنوان پنج "واعلم" دیگر
۱۲۲	"واعلم" پنجم
۱۲۵	پیام‌رسانی دیگر با عبارت عاطفی "یا بنی"
۱۲۹	پیام‌رسانی با دو "واعلم" دیگر
۱۳۱	تخذیر و توصیه اول
۱۳۶	امر مستقیم
۱۳۹	آخرین "واعلم"
۱۴۳	آخرین تخذیر و توصیه
۱۴۹	دعا
۱۵۱	عهدنامه مالک اشتر
۱۵۱	پیش از قرائت

۱۵۲	نگیزه انتخاب مالک
۱۵۷	یادآوری‌ها
۱۵۹	راهکارها
۱۶۲	پرهیز از سرکشی
۱۶۴	پرهیز از تکبر
۱۶۶	زهنمونی‌ها
۱۷۱	برخورد والی با سخن‌چینان
۱۷۳	ویژگی‌های مشاوران و معاونان والی
۱۷۸	خوشبینی به ملت، سنت‌های شایسته و ارتباط با دانشمندان
۱۸۱	آشنایی با اقشار هشتگانه جامعه
۱۸۳	وابستگی‌های اقشار جامعه
۱۸۶	انتخاب فرمانده اصلی سپاه و سایر درجداران
۱۹۴	ویژگی‌های قاضی در حکومت علی‌پسند
۱۹۸	گزینش کارمندان حکومت علی‌پسند
۲۰۲	ملاحظه حال خراج‌دهندگان
۲۰۸	دقت در انتخاب کاتبان
۲۱۲	رسیدگی و نظارت بر تاجران
۲۱۵	طبقات محروم و فرودست جامعه
۲۲۲	سفارش‌های شخصی و عمومی دیگر
۲۲۶	نحوه برخورد با خاصان و شفاف‌سازی
۲۲۹	تقدم صلح بر جنگ و پایداری بر تعهد
۲۳۶	پنج اعلام‌خطر

مقدمه‌ای بر دریا

نهج‌البلاغه افق بی انتهای خرد، دانش، معنویت و شیوه زندگانی انسان کامل است. ناممکن که انسان در سیر تکامل و حیات طویه خود نیازمند این کتاب ارجمند نباشد و توصیه‌های نورانی آن، راهها و افقهای بلندی برای هدایت طلبان نگشوده باشد، آن غزلسرای زندگانی علوی گفت، دوصد بار این کتاب را مطالعه کردم هر بار که میخوانم چشمه‌ها و افقهای جدیدی برای من میجوشد و گشوده میشود. هم نشینی و همخانگی این کتاب با قرآن مجید، نشان از عظمت الهی آن نیز میباشد. نهج‌البلاغه یک کتاب اسلامی ساده نیست، کتابی با خصوصیات ویژه‌ای است که در هیچ کتاب دیگر نیست و مهمتر و گرانمایه‌تر از نهج‌البلاغه سراغ نداریم. در میان همه تألیفات و کتب مدون، چنین چیزی، چنین پدیده‌ای نیست. تالیفی که ارزش معنوی و باطنی لفظی و قوت ادبی توامان داشته باشد. متأسفانه زمانهای متمادی از کتاب خریف و روشنگر نهج‌البلاغه محروم بودیم، معرفی این صحیفه مقدس الهی، مصداق بار حقیرت و عجز و اعتراف (ماعرفناک حق معرفتک) است. سخن پرتوی از روح گوینده اراده دانش و بینش سخنور است، بحق توان گفت، کتاب نهج‌البلاغه همانند حضرت امیرالمومنین علیه‌السلام، از علو و رفعتی برخوردار است که بعد از سخنان رسول مطهر اسلام صلوات الله علیه و آله در کلام بشر بینظیر است. این کلام فاخر، گفتمان امیر سخن که بیان را به بهترین و شیواترین وجه انتخاب کرده است، میباشد. شخصیت و زندگانی حضرت امیرالمومنین علیه‌السلام، کلمه کلمه و سطر به سطر تفسیر قرآن و نهج‌البلاغه است، برای آشنایی با این امام بزرگوار باید نهج‌البلاغه را فهمید. نهج‌البلاغه همه‌ی ابعاد یک شخصیت والای انسانی را ترسیم میکند، چهره‌ی حضرت امیرالمومنین علیه‌السلام، در هیچ جا مانند نهج‌البلاغه

آشکار نمی‌شود.

۱- **نهج البلاغه** کلامی در حد اعجاز و بزرگترین اثر هنری عرب است. سیدرضی که سخن شناس و شاعری بسیار بلندپایه‌ی زبان عربی هست، این کتاب را در حد اعجاز می‌داند و در بعضی از کلمات می‌گوید این کلمه بالاترین حد فصاحت و بلاغت را دارد و آن قدر مجذوب هنر مواج این کتاب هست که اسم آن را می‌گذارد نهج البلاغه؛ شیوه‌ی بلاغت، شیوه‌ی رسانی در سخن، که همان هنر ویژه‌ی بیان و گفتار هست.

۲- **نهج البلاغه**، بیدار کننده، هوشیار کننده، و خیلی قابل تدبیر است. اگر راهمان به سوی نهج البلاغه باز شود و با آن کتاب آشنا شویم، راه سوء استفاده‌ی دشمنان که از غفلت و دوری ما از اسلام، همیشه استفاده کرده‌اند بسته خواهد شد. این کتاب معظم، آییننامه راهنمای زندگانی سعادتمندانه‌ی انسان، کتاب درس، حکمت، عبرت، عمل، و قاموس؛ یعنی فرهنگ مفاهیم اسلامی است.

۳- **نهج البلاغه**، هیچ عرصه‌ای از میدانهای زندگانی انسانی را متعرض نشده مگر اینکه در آن بلیغ‌ترین، رساترین، پرمغزترین و پرمحتواترین سخن را بیان کرد است. نگاهی به فهرست نهج البلاغه نشان می‌دهد که این کتاب چقدر چند بعدی و چند جانبه و شگفتی زاست. در همه‌ی بخشهایی که برای یک انسان کامل و برای یک جامعه‌ی انسانی کامل، لازم و ضروری است، نهج البلاغه بهترین و وافق‌ترین مطالب را ارائه می‌دهد، زیرا نهج البلاغه نموداری از اسلام است و اسلام آئینی است همه جانبه و انسان که موضوع اسلام هست و محور اندیشه‌ی اسلامی و ایدئولوژی اسلامی است، موجودی چند جانبه است.

۴- **نهج البلاغه**، مانیفیست زیست اسلامی است، اگر بخواهیم جامعه‌ای دینی ایجاد کنیم، بایستی اسلام را همه جانبه پیروی کنیم که نیازمند برنامه جامع اسلامی هستیم، نهج البلاغه این نیاز را تامین میکند. این کتاب، جنگ، سیاست، دیپلماسی،

ارتباطات، سیاست خارجی، اخلاق، عبادت، زهد و همه چیز دارد. کتابی چند بعدی که معرف نموداری از اسلام چند بعدی است که برای ایجاد جامعه اسلامی و ساختن انسان چند بعدی ضروری و لازم است.

۵- **نهج البلاغه**، درسنامه زندگی اجتماعی برای مسلمانهاست؛ مطالب این کتاب به طور مجرد از زندگی مطرح نشده. گوینده‌ی این کلمات رئیس مملکت، حاکم و فرمانروای بزرگی است که سلطنت و حکومت او بر یک کشور پهناور و عظیمی، برقرار بود، و این انسان بزرگ که مسئولیت ملک‌داری و زمامداری را هم بر دوش داشت، با احساس این مسئولیت عظیم این مطالب را بر زبان جاری نمود، مانند گفته‌های یک حکیمی نیست که دور از غوغای زندگی و فارغ از واقعیتهای و مسائل گوناگونی که در یک جامعه مطرح است، معارف اسلامی را بیان کند، و مانند عارفی نیست که به حالات و کیفیات درونی و نفسانی خود تکیه می‌کند. انسانی است که به مسئولیت‌آلوده‌ی یک جامعه‌ی عظیم را بر دوش خود احساس می‌کند، و دانای دین و بصیر به همه‌ی معارف اسلامی و قرآنی است؛ با این دل پر معرفت، با این روح بزرگ و در مقام این مسئولیت با مردم روبرو می‌شود.

۶- **نهج البلاغه**، با همه‌ی روایاتی که از ائمه‌ی معصومین علیهم‌السلام داریم فرق می‌کند، آنها در دوران اختناق به سر می‌بردند، مسائل از دیدگاه یک حاکم و مسؤول اداره‌ی مملکت بر زبان آنها جاری نمی‌شد. اما امیرالمؤمنین به عنوان یک حاکم اسلامی حرف می‌زند، با یک جامعه‌ای که تحت اشراف و حکومت خود اوست حرف می‌زند، البته در کلمات آن حضرت سخنانی هم هست که مربوط به دوران حکومت ایشان نیست. امروز میتوان از دیدگاه دقیق و نافذ حضرت امیرالمؤمنین علیه‌السلام به واقعیتهای جامعه و واقعیتهای جهان نگاه کرد و بسیاری از حقایق را دید و شناخت و علاج آنها را پیدا کرد. امروز از همیشه به

نهج البلاغه ما محتاجتریم.

۷- نهج البلاغه اصلاح فکری و عقیدتی و اسلامی در ما ایجاد خواهد کرد. حقیقت دیگری که ما را بیشتر از گذشته به نهج البلاغه مشتاق و محتاج می‌کند این است که در طول تاریخ اسلام، متأسفانه با انحرافی که از کج فهمی و جهالت از یک سو، و غرض ورزی و دشمنی از سوی دیگر حاصل شده است، در آنچه که از معارف اسلامی در اختیار ماست سردرگمی‌هایی داشته‌ایم.

۸- نهج البلاغه در نهادهای علمی و دینی کمتر توجه شده است. مدارس علمیه باید به این کتاب شریف بهایی در خورد بدهد، تا هم خود به کمال مطلوب علمی و تربیتی برسند و هم روشنگر جامعه خود گردد. در سالهای اخیر در هزارهجات و شهر باستانی بلخ تلاش مبارکی برای شناخت و فهماندن معارف این کتاب ارجمند در مدارس دینی شده است. برخی مدارس در این عرصه تلاش مضاعفی دارد.

۹- نهج البلاغه منبع هر گونه تحول و اصلاح است. تحول اصیل فکری در طلاب علوم دینی و تهذیب نفس آنها، و انقلاب فرهنگی در جامعه چگونه و با اتکاء به چه منابع معتمد و معتبری ایجاد کرد؟ هزار راه گشوده در مقابل ماست، اما باید در پی منابعی بود که مکتب را برای ما تشریح می‌کنند، یعنی بدون منابع اصیل اسلامی و متون دست اول اسلامی مثل اصول کافی و نهج البلاغه که از جمله‌ی راقی‌ترین و والاترین و زیباترین و پرمغزترین و همه‌جانبه‌ترین است. امکان ندارد، عدم دقت در منابع تربیتی و تعلیمی شخص را به ضلالت مقدس و بدعت راهنمایی خواهد کرد.

۱۰- بزرگترین دانشمندان و نویسندگان اسلامی و گاه غیر مسلمان، بخشهای زیادی از عمر خود را در شرح نهج البلاغه و توضیح معارف این صحیفه تهذیب و حکمت، گذاشته‌اند که به روان تابناک آن انسانهای نمونه، درود و رحمت

میفرستم، همچنین از سعی پرفایده و پرثمر شورای تدوین متون درسی بامیان بخصوص دانشمند گرامی، مفسر و عالم بزرگوار شریعت، حجت الاسلام و المسلمین سید حسین فاطمی جهت این درسنامه که در تربیت مدرس بامیان تدریس و تدوین شد، ستایش در خور دارم و پیشانی بندگی و دستان ناشر معرفت ایشان را میبوسم و برای این استاد خردمند، سعادتجویی فکری بیشتر آرزو دارم.

شورای تدوین متون درسی بامیان - زمستان ۱۳۹۹ خورشیدی

www.ketab.ir